

Groot gelijk?!

Gelijke onderwijskansen in Vlaanderen

23 november 2004

Praktijklessen als kansrijke leer-
omgevingen voor vak én taal: een
aanzet tot geïntegreerde scholing

Goedele Vandommele

Heidi De Niel

Martien Berben

Praktijklessen als kansrijke leeromgevingen voor vak én taal

- I. Praktijklessen in het secundair onderwijs
- II. Praktijkopleidingen in het volwassenonderwijs
- III. Naar een geïntegreerde scholing in secundair onderwijs

I. Praktijklessen in het secundair onderwijs

- A. Taal op school
- B. Taal in het praktijkvak
- C. Hoe kan je deze problemen aanpakken?
- D. Vaststelling

A. Taal op school

= probleem!

Wat maakt leerboodschappen zo moeilijk om te begrijpen?

- De school veronderstelt *bagage* op vlak van
 - taal
 - context (kennis van de wereld)
 - motivatie
- Leerlingen, zeker GOK-leerlingen, krijgen van thuis uit soms *heel andere* *bagage* mee

B. Taal in het praktijkvak

- Toegankelijk(er) taalgebruik, heel hier en nu
 - Veel ondersteuningsmogelijkheden
 - Grotere motivatie door duidelijke relevantie
- ⇒ Een praktijkvak biedt talloze mogelijkheden om taal te begrijpen en taal bij te leren
vb. video

- Maar ook daar: ... niet probleemloos
 - Leerlingen die in de praktijkopleidingen terechtkomen hebben vaak (de grootste) taalachterstand
 - Zelfs een praktijkvak is niet vrij van
 - onbekende werelden (of benaderingen van werelden)
 - abstracte, technische woordenschat of compacte taal;
 - beperkte motivatie
- vb. video

1. De wereld is niet gekend en weinig toegankelijk

2. De taal is ontoegankelijk

- Welke woorden worden in de volgende definities omschreven?
 - ... is een voeding die de verhoudingen (soort, hoeveelheid en variatie) tussen de voedingsmiddelen van de voedingsdriehoek respecteert.
 - ... is de meest voorkomende familie van week-makers die gebruikt worden in polymeren zoals PVC om zachte kunststoffen te produceren. Het zijn organische verbindingen die worden bekomen uit ftaalzuuranhydride en alcoholen.

3. De motivatie ontbreekt

- Bij een uitleg over de berekening en uitvoering van buizen plooiën:
 - Ikt: Uiteindelijk, als ge da later veel moet doen, gaat ge da niet meer op die manier doen. Wat gaat ge dan doen?
 - II: In de winkel kopen!
 - Ikt: Ge kunt gewoon zo'n bochtjes kopen, ja. Ge hebt er verschillende en da's een perfectere bocht dan ge zelf kunt maken. Of als ge geen bochten bijhebt, gaat ge da nie helemaal afmeten. Dan gaat ge da gewoon beginnen plooiën. Na nen tijd als ge wa ervaring hebt, dan gaat da.

C. Hoe kan je deze problemen aanpakken?

- Struikelblokken uit de weg ruimen:
moeilijk (schools) taalgebruik hertalen,
contextualiseren,

OF

- Talige drempels voorkomen:
lessen zodanig opzetten dat leerlingen zich geleidelijk toegang kunnen verschaffen tot moeilijk (schools) taalgebruik

Struikelblokken uit de weg ruimen

- Voorkennis van leerlingen oproepen
- Herformuleren van uitleg, vragen, antwoorden
- Pendelen tussen schooltaal en alledaagse taal
- Vertrekken van concrete, alledaagse vbn.
- Opdrachten laten aansluiten bij de wereld van de leerlingen
- Aandacht hebben voor motivatie
- Interactieve werkvormen hanteren
- (...)

Talige drempels voorkómen

- een constructivistische lesopzet:
= het lesopzet zo maken dat kennis van de wereld, belangrijke talige kennis en vaardigheden en motivatie van in het begin door de leerlingen wordt opgebouwd, geënt op reeds aanwezige kennis

D. Vaststelling

- Dit blijkt moeilijk te implementeren ...
 - Zijn praktijkleerkrachten voldoende gewapend om:
 - (talige) oorzaken van problemen te identificeren en uit de weg te ruimen?
 - constructivistische lessen op te zetten?
 - Moeten we geen extra ondersteuning voorzien?

Vandaar, in deel II

Een kijkje naar gelijkaardige opleidingen in het volwassenonderwijs, meer bepaald naar de opleidingen van de VDAB:

= Extra ondersteuning in de vorm van geïntegreerde scholing

II. Praktijklessen binnen het volwassenonderwijs

- A. Context van opleidingen binnen VDAB

- B. Project Nederlands op de opleidingsvloer bij de VDAB

- C. Conclusie

A. Context van opleidingen binnen VDAB

Sinds 1992 samenwerking met VDAB:

- Problematisch functioneren van anderstalige cursisten in de beroepsopleiding
- Laaggeschoold
- Taalzwak

- Beperkte taalvaardigheid is probleem bij het volgen van een beroepsopleiding
 - Beperkte taalvaardigheid is probleem bij het vinden van werk
- > Taal leren geen doel op zich
- > Bovendien weinig tijd

■ Niet:

- lang algemeen vormend voortraject
- start vd opleiding pas als iemand vlot Nederlands spreekt

■ Wel:

- kort, functioneel, voortraject
- zo snel mogelijk starten met beroepsopleiding

>Specifieke pakketten

>Nederlands op de opleidingsvloer (NODO)

Nederlands op de opleidingsvloer (NODO)

- Cursist kan snel doorstromen naar opleiding en wordt daar niet aan zijn lot overgelaten.
- Beroepsopleiding biedt een leerrijke TAAL-omgeving => daarvan optimaal gebruik maken

De NODO-instructeur:

- NT2-instructeur
- Zonder objectieven
- Ondersteunt cursisten (en instructeurs) op de werkplek

MAAR!

Belang van doelgerichtheid:

- Belang van een goede omgevingsanalyse

- In functie van WAT - vraag

B. Project Nederlands op de opleidingsvloer

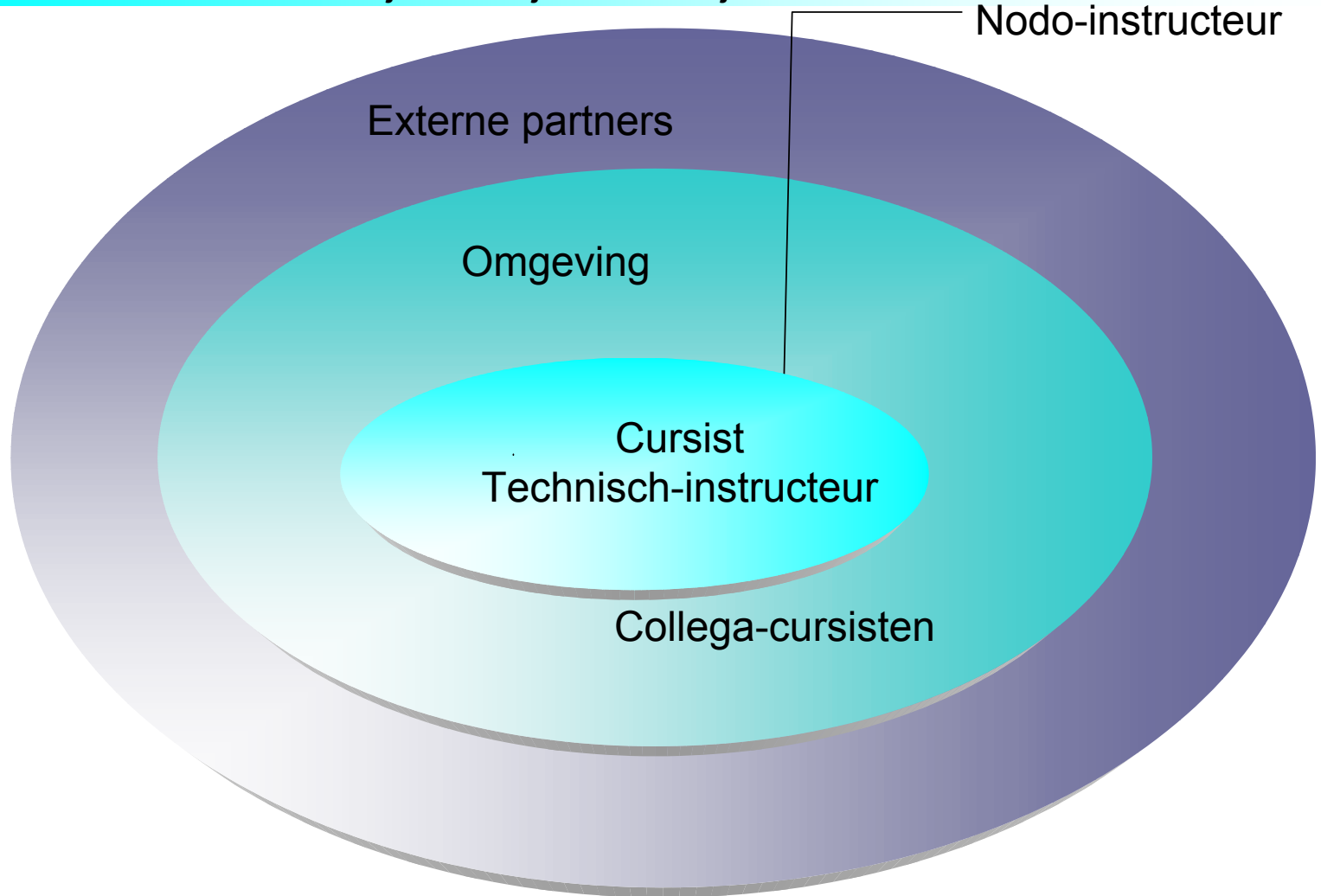
- Wie zijn de partners in de taalleeromgeving van Mamadou?
- De taalleeromgeving van de cursist benutten. De ideale situatie
- Belang van de Nodo-instructeur in de taalleeromgeving van de cursist
- Enkele voorbeelden

Wie zijn de partners in de taalleeromgeving van Mamadou?

- Technisch instructeur: Jos
- Collega-cursist: Hassan
- Omgeving: lawaaierig
- Externe partners: VPE
- Nodo-instructeur: Marjan

Conferentie Groot Gelijk?! Gelijke onderwijskansen in Vlaanderen

De taalleeromgeving van de cursist benutten. De ideale situatie

- Cursist
 - interesse, leergierigheid
 - basistaalvaardigheid
- Technisch instructeur
 - technische kennis
 - didactisch onderlegd

- Collega – cursist
 - open houding

- Externe partners
 - opvolging

Belang van de Nodo-instructeur in de taalleeromgeving vd cursist

- Nodo-instructeur als bindmiddel
 - taallesgever
 - bereidheid om technische kennis op te doen
 - analyseert de taalleeromgeving en stelt knelpunten vast
 - maakt stappenplan om tot oplossingen te komen

Enkele voorbeelden

- Opleiding Electriciteit VDAB
 - Context
 - Knelpunten
 - Cursist weet niet welke plooiveer hij moet gebruiken bij welke buis
 - Cursist weet niet waarom de bocht van een buis niet dicht mag zijn

Knelpunten oplossen?

- Wie? Nodo-instructeur wijst op visualisatie
- Wanneer? Onmiddellijk
- Waar? Opleidingsvloer, klas
- Hoeveel tijd? Weinig

■ De Nodo-instructeur:

- werkt aan een concreet probleem
- werkt in het nu
- geeft de technisch-instructeur didactische tips zodat hij zich kan bekwamen

- Opleiding Schilderen VDAB
 - Context
 - Knelpunten
 - Cursist vindt de juiste vernis niet
 - Cursist neemt weinig initiatief en spreekt weinig

Knelpunten oplossen?

- Wie? (1) Nodo-instructeur helpt cursist om vragen te stellen
- Wanneer? Onmiddellijk
- Waar? Opleidingsvloer
- Hoeveel tijd? Weinig

Knelpunten oplossen?

- Wie? (2) Nodo-instructeur en technisch instructeur stimuleren cursist
- Wanneer? Onmiddellijk en later
- Waar? Opleidingsvloer, klas
- Hoeveel tijd? Vrij veel

- De Nodo-instructeur:

- werkt aan de communicatie
- werkt aan de toekomst
- werkt aan zichzelf, technisch instructeur, cursist

- Opleiding Horeca VDAB
 - Context
 - Knelpunten
 - De context waarin de cursist moet functioneren

Knelpunten oplossen?

- Wie? Nodo-instructeur schakelt Sonia in
- Wanneer? Zo snel mogelijk
- Waar? Opleidingsvloer
- Hoeveel tijd? Veel

- De Nodo-instructeur:

- werkt aan de communicatie
- werkt de toekomst
- werkt aan de collega-cursist, cursist

C. Conclusie

- Nodo-instructeur werkt
 - ‘in het nu’, aan de toekomst
 - aan concrete problemen, communicatie
 - aan zichzelf, technisch instructeur, cursist, collega-cursist

- Taalleeromgeving en knelpunten bepalen oplossingen

III. Naar geïntegreerde scholing in Secundair Onderwijs

Hierna vindt u 8 stellingen mbt de aanpak van geïntegreerde scholing in secundair onderwijs.

Geef uw mening. Met welke stelling gaat u akkoord? Welke stellingen ziet u anders?

Stelling 1

- 1. In het secundair onderwijs maken te veel factoren geïntegreerde scholing onmogelijk: een NODO-leerkracht in het secundair onderwijs is niet haalbaar.

Stelling 2

- Een NODO-leerkracht in de klas in het secundair onderwijs moet net als de NODO-instructeur bij de VDAB een omgevingsanalyse kunnen maken.

Stelling 3

- Binnen de VDAB is er bewust voor gekozen om NT2-instructeurs geïntegreerde scholing te laten geven. De ondersteunende functie van een NODO-leerkracht wordt ook in het secundair onderwijs idealiter aan een leerkracht Nederlands toevertrouwd.

Stelling 4

- Geïntegreerde scholing valt idealiter onder de bevoegdheden van beginnende leerkrachten: voor hen is NODO-leerkracht zijn een goede leerschool.

Stelling 5

- Een speciale vooropleiding of begeleiding voor NODO-leerkrachten is onnodig.

Stelling 6

- Een NODO-leerkracht moet geëvalueerd worden op basis van het aantal geslaagde leerlingen/ interventies.

Stelling 7

- Een NODO-leerkracht in de klas kan in het secundair onderwijs enkel een tijdelijke maatregel zijn.

Stelling 8

- Een NODO-leerkracht moet door externe inspectie geëvalueerd worden.

Om over na te denken ...

Welke taken kan een NODO-leerkracht opnemen?

- tijdens de les talige problemen voor leerlingen verduidelijken
- differentiatie naar taalzwakke leerlingen
- lesvoorbereidingen nakijken/ voorbereiden van de les in samenspraak met de leerkracht
- toetsen nakijken op talige hindernissen en struikelblokken
- klasorganisatie aanpakken
- ...